

vogels, muizen en de bijbehorende roofvogels. Voor pioniers was deze ontwikkeling echter de dood in de pot. Het ging bergafwaarts met soorten die niet in ruige vegetaties leven zoals orchideeën, parnassia, vele mossoorten, weidevogels en tal van insecten. Om deze trend te keren was het nodig om in te grijpen op een tot dan toe niet vertoonde schaal. Men begon op een aantal plaatsen met beweiding door koeien en pony's, die veel beter dan schapen verruiging kunnen tegengaan. In veel valleien was de verruiging dusdanig, dat werd overgegaan tot het machinaal afplaggen van het terrein. Hierbij wordt de complete vegetatie, inclusief vrijwel de gehele zode, verwijderd. Door het onderste laagje van de zode hier en daar te laten zitten, kan de zaadbank van nog in de grond sluimerende zaden van soms tientallen jaren geleden tot ontwaken komen. Soorten die op deze wijze weer voor de dag kunnen komen zijn teer guichelheil, zonnedaauwsoorten, klokjesgentiaan, fonteinkruiden en dophei.

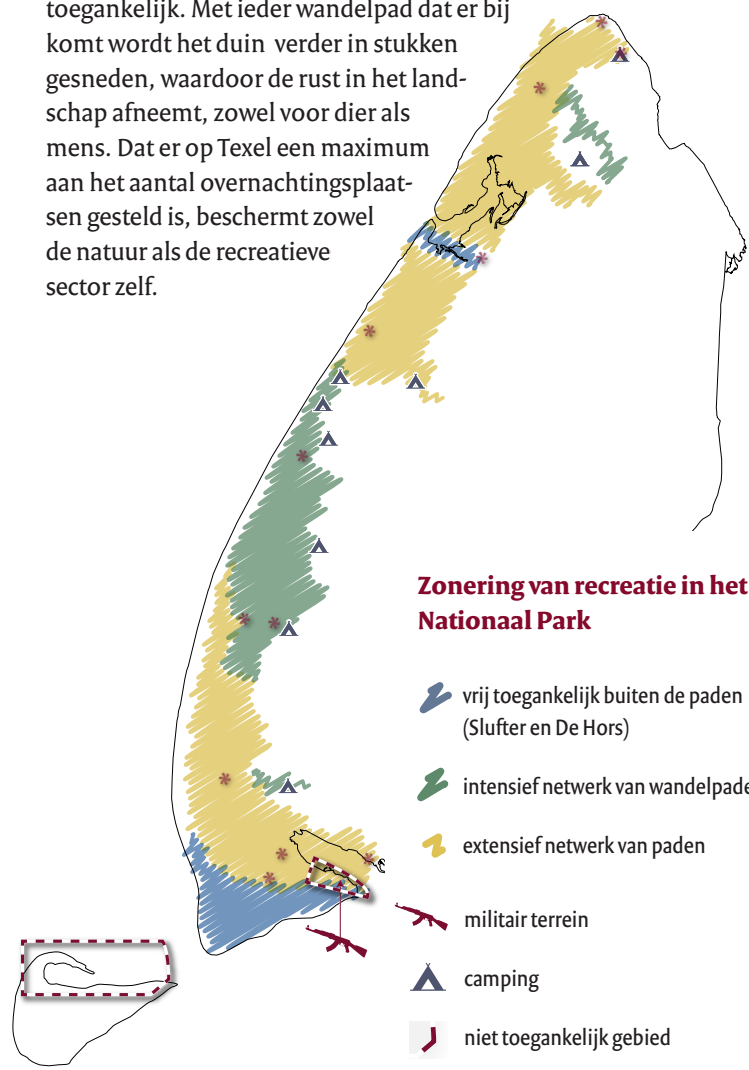
In 1992 werd voor het eerst met een kraan in een Texelse duinvallei geplagd, twee stukken in de Buitenmuy. Het meest recente plagwerk werd in 2011 verricht in de Acht Bunder ten zuiden van de Krimweg. In deze periode van krap 20 jaar werd er op tientallen plaatsen in duinvalleien geplagd, zowel in voormalig cultuurgrasland als in verruigde valleien. De grootste plagprojecten zijn die in het Mokslootgebied, met 36 ha, en het project in de Nederlanden, waarbij 65 ha werd geplagd (zie pags. 112 en 138).

Naast afplaggen, waarbij de gehele vegetatie plus de zode wordt weggehaald, is er ook op veel plaatsen 'gechopperd'. Met een choppermachine wordt de zode slechts voor een deel verwijderd. Op de achtergebleven organische laag kunnen planten zich makkelijk vestigen. Het voordeel van chopperen is dat het versneden materiaal goed als strooisel op onverharde paden te gebruiken is. Het afvoeren van plagsel is lastiger.

Recreatie

In de 19e eeuw kwamen maar weinig reizigers naar Texel. Het ging om enkele botanici, verzamelaars van vogeleieren en welgestelden, die het eiland wel eens met eigen ogen wilden zien. In het begin van de vorige eeuw, in de beginjaren van het toerisme, kwamen er twee soorten bezoekers naar het eiland: 'feugeltjesmensen' en badgasten. De eersten in het kielzog van Jac.P. Thijsse, de laatsten gelokt door de VVV. Ruim een eeuw later is dat in wezen niet veel anders. Voor het terreinbeheer betekende de aanzwellende stroom toeristen dat er geleidelijk meer terrein in de broedtijd moest worden afgesloten. Ter compensatie werden in veel terreinen wandelroutes aangelegd. Inmiddels ligt er in het Texelse duin een wandelpaden-

net van vele kilometers. Ook zijn er diverse uitkijkposten aangelegd, vaak op hoge duinen, zoals de Bertusnol. Excursies met vogelwachters geven bezoekers de kans een kijkje te nemen in het afgesloten gebied. Op enkele plaatsen is een zonering in het gebruik ontstaan, zoals op de zuidpunt. Hier is het gebied van de Geul geheel afgesloten, o.a. vanwege de lepelaarkolonie. De Horspolders ten zuiden daarvan zijn over wandelpaden toegankelijk, en op de Hors zelf kan de wandelaar vrijelijk rondwalen. Omdat deze gebieden successievelijk steeds verder van de verharde weg af liggen, vindt er vanzelf een afname van het aantal bezoekers plaats, zodat de druk op de natuur ook vermindert. Ook de zuidkant van het Sluftergebied en enkele kleinere duingebieden zijn deels vrij toegankelijk. Met ieder wandelpad dat er bij komt wordt het duin verder in stukken gesneden, waardoor de rust in het landschap afneemt, zowel voor dier als mens. Dat er op Texel een maximum aan het aantal overnachtingsplaatsen gesteld is, beschermt zowel de natuur als de recreatieve sector zelf.

Zonering van recreatie in het Nationaal Park

- vrij toegankelijk buiten de paden (Slufter en De Hors)
- intensief netwerk van wandelpaden
- extensief netwerk van paden
- militair terrein
- camping
- niet toegankelijk gebied

NB De Razende Bol maakt officieel geen deel uit van het Nationaal Park.

Dieren: lotgevallen tot het jaar 2000

Eieren rapen en vogels vangen

Eeuwenlang werden op Texel vogels gevangen. Vanaf de 16e eeuw zijn eendenkooien bekend op Texel. Uit de 18e en 19e eeuw geldt datzelfde voor het vangen van zangvogels bijv. lijsters (met strikken en lijmsokken), houtsnippen en goudplevieren. In de Tweede Wereldoorlog werden ook lepelaars gevangen en opgegeten. De jacht op houtsnippen in duin en bos ging door tot het jaar 2000.

Overal aan de kust, ook op Texel, was het rapen van eieren een wilde bijverdienste. Uit de 17e eeuw is bekend dat er veel werd geraapt op Eierland, waarvan de naam niets aan duidelijkheid te wensen overlaat. In de eerste helft van de 18e eeuw had de pachter ('kastelein') van Eierland in de maand mei 6 of 7 mensen in dienst om eieren te rapen, tot wel 30.000 stuks. Vervolgsgels werden met rust gelaten.

In de 19e eeuw raapten de pachters van het Texelse duin in hun terreinen eieren van allerlei vogelsoorten, o.a. van weidevogels, strandplevier, dwergstern, zwarte stern en blauwe reiger. Van de bergeend werden eieren geraapt en uitgebroed, de kuikens werden verkocht. Tot ver in de 20e eeuw werden ook door vogelwachters eieren van kiekendieven en andere roofvogels geraapt en nesten vernietigd. Daarnaast werden vogels gevangen in de - nu verdwenen - vinkenbaan bij het Alloo en in de Korverskooi, later ook voor onderzoek naar de vogeltrek (zie pag. 136).

Eieren rapen in de 20e eeuw. Op de foto drie vogelwachters met links Dick Drijver, met de rijke oogst uit de zilvermeeuwkolonie in de Westerduinen voor een bekende beschuitfabriek (ca 1950).

Rechts een foto van voor 1940: ook Jac.P. Thijsse raapt een eitje.

Jachtableau nabij Den Hoorn, november 1986. Jagers en drijvers, midden boven met lichte jas jagermeester Aris van der Slikke. Op de voorgrond het resultaat van die dag: vele konijnen, hazen en daarachter fazanten. De jacht in het duin is in het jaar 2000 beëindigd.

Minder gewenste dieren, verschuivende meningen

Naast bescherming van vogels, vond de laatste 100 jaar ook bestrijding van enkele schadelijk geachte soorten plaats zoals (vroeger) konijnen en kraaiachtigen en (nu nog) katten. Daarnaast waren vogelwachters belast met het in de hand houden van meeuwenkolonies, met name van zilvermeeuw en kokmeeuw. Dit gebeurde door het uithalen van eieren en het verstoren van nesten. Zilvermeeuwen zijn ook een tijdlang vergiftigd door het in de broedkolonies uitstrooien van korstjes brood met strychnine. Bestrijding van meeuwen werd rond 1970 beëindigd op basis van veranderende inzichten, maar ook omdat de zilvermeeuw op dat moment door de invloed van landbouwgif achteruitging. Na toename van de populaties in de jaren 80 is het huidige beleid om nesten, op plaatsen waar meeuwen ongewenst zijn, te verstoren. Dat geldt bijvoorbeeld voor kwetsbare, voor meeuwenmest gevoelige vegetaties.